

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
ju.12@regeringskansliet.se

Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Sammanfattning

Migrationsverket ställer sig positiv till förslaget om återkallelse av svenskt medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter, otillbörligt handlande eller på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet. Prövningen liknar i stora drag vad som redan idag görs inom ramen för återkallelse av uppehållstillstånd och skyddsstatus. Förslagen harmonierar också med den lagstiftning som finns i bl.a. våra nordiska grannländer.

Migrationsverket tar inte ställning till det alternativa förslaget som förutom brottslighet enligt förslaget ovan, innebär att allvarlig brottslighet som begås inom ramen för kriminella nätverk och som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen, kan utgöra grund för återkallelse av ett medborgarskap. Utredningen är tveksam till om det alternativa förslaget kan utgöra skäl för återkallelse av ett medborgarskap utan att strida mot Sveriges konventionsåtaganden.

Migrationsverket delar utredningens bedömning att det ytterst blir en fråga för lagstiftaren och i förlängningen domstolarna vid rättstillämpningen att bedöma om regleringen är förenlig med svenska konventionsåtaganden eller inte. Om förslaget genomförs är det av särskilt stor vikt att lagstiftning och förarbeten är tydliga, samt att Migrationsverket ges goda förutsättningar för informationsinhämtning i de enskilda ärendena för att kunna fatta rättssäkra beslut präglade av förutsägbarhet för den enskilde.

Det bör övervägas om det finns behov av en ändring i 27 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap (medborgarskapslagen) med innebörden att även ett ärende om återkallelse av svenskt medborgarskap ska kunna handläggas som ett säkerhetsärende.

Migrationsverket har även synpunkter som rör specifika delar av förslagen i betänkandet. Verket anser, bl.a. för att stävja handel med svenskt medborgarskap, att bestämmelserna om återkallelse av medborgarskap även bör inkludera barn som fått svenskt medborgarskap från födseln, men där uppgiften om föräldraskapet visar sig felaktig. En skrivning om att barnets bästa ska beaktas vid beslut om återkallelse av medborgarskap bör, likt förslagen i 14 b

och c §§ medborgarskapslagen, även finnas i 14 a § samma lag. Migrationsverket önskar framhålla att det först är i samband med eventuellt utvisningsärende, efter en återkallelse av svenskt medborgarskap, som frågan om familjesplittring får betydelse inom ramen för en proportionalitetsbedömning.

Migrationsverket ställer sig positiv till att det införs en bestämmelse i medborgarskapsförordningen (2001:218) som tydliggör möjligheten till uppgiftsutlämnande och inhämtning av uppgifter från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vid prövningen av ärenden om återkallelse av svenskt medborgarskap. Migrationsverket anser att behovet av att hämta in kompletterande uppgifter kan vara större och omfatta sekretesskyddad information i högre omfattning, än utredningens bedömning.

Migrationsverket ifrågasätter att det kommer att vara möjligt att tillämpa 10 kap. 15 a § första stycket p. 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL), samt att använda ventilen i 10 kap. 27 § OSL i den utsträckning som föreslås. För det fall att förslaget om återkallelse på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen genomförs, förordar Migrationsverket förslaget om en uppgiftsskyldighet i medborgarskapsförordningen som bryter sekretessen mellan Migrationsverket och Polismyndigheten. Verket önskar dock ett visst förtydligande avseende bestämmelsens innebörd.

Migrationsverket hänvisar till tidigare bedömning gällande resursbehovet med reservation för att det för närvarande är svårt att fullt ut förutse de ekonomiska konsekvenserna. Ytterligare anslag kan komma att behövas om förslaget som innebär att återkallelse ska kunna ske på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen genomförs.

Innehåll

Övergripande synpunkter	4
Svenskt medborgarskap till följd av felaktig uppgift om föräldraskap (avsnitt 8.3.2).....	5
Barnets bästa (författningsförslaget).....	6
Proportionalitetsbedömningen (avsnitten 8.5.3, 10.6.3 och 11.5.3).....	6
Sekretess (avsnitt 12.4).....	7
Ett alternativt förslag om en uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen i ärenden om återkallelse på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen (avsnitt 12.5).....	8
Ekonomiska konsekvenser för Migrationsverket (avsnitt 14.3.1).....	8

Övergripande synpunkter

Migrationsverket har tidigare i remissvar den 22 april 2025 gällande betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2) tillstyrkt förslaget om att regeringsformen bör ändras för att göra det möjligt att i lag meddela föreskrifter om fråntagande av medborgarskap i vissa fall. Förslagen om återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt förfarande ligger i linje med de förslag till grundlagsändringar som lagts fram och som Migrationsverket redan ställt sig positiva till i tidigare remissvar.

Samma sak gäller förslaget att återkallelse ska kunna ske på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet. Uppgiften att initiera, utreda och pröva ärenden i denna kategori ter sig inte heller som en främmande uppgift för myndigheten. Dessa i sammanhanget mer avgränsade förslag överensstämmer vid en jämförelse också med motsvarande bestämmelser i flera andra nordiska länder. Myndighetens förstärkta kontrollorganisation bör kunna genomföra adekvata kontroller för att kunna omhänderta indikationer på ärenden i vilka återkallelse bör initieras. Återkallelser i dessa fall förefaller också tydligt överensstämma med Sveriges internationella åtaganden. Verket tillstyrker därför förslagen i dessa delar.

Förslaget att återkallelse ska kunna ske på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet uppfattar Migrationsverket som utredningens huvudförslag och det förslag som utredningen förespråkar.

I enlighet med regeringens direktiv och med utgångspunkt i förslagen i regeringens proposition 2025/26:78 lämnar utredningen också *ett alternativt förslag* som innebär att återkallelse ska kunna ske på grund av *brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen*. Migrationsverket tar inte ställning till huruvida det alternativa förslaget bör genomföras eller ej. Myndigheten önskar emellertid framföra följande.

Enligt utredningens alternativa förslag ska, utöver de brott som framgår av det första förslaget, även allvarlig systemhotande brottslighet som begås inom ramen för kriminella nätverk kunna utgöra grund för återkallelse av ett medborgarskap; under förutsättning att brottsligheten allvarligt skadar Sveriges vitala intressen. Det vitala intresse som här aktualiseras är främst statens grundläggande funktion att upprätthålla sitt våldsmonopol samt värnandet av demokratin och rättsväsendet.

I den förklarande rapporten till medborgarskapskonventionen (SÖ 2001:20) omfattas vissa typer av brott som tydligt påvisar att individen är illojal mot staten, exempelvis förräderi och spioneri (*Explanatory Report to the European Convention on Nationality*, p 67). Uppräkningen är emellertid inte uttömmande utan även andra brott mot staten kan omfattas. Däremot omfattas inte brott av allmänkaraktär oavsett hur allvarligt brottet är. Enligt utredningen är det tveksamt om sådan omfattande brottslighet som anges i proposition 2025/26:78

s. 33 ska omfattas av begreppet ”brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen” och är förenligt med Sveriges konventionsåtaganden. Migrationsverket konstaterar likt utredningen att det ytterst blir en fråga för lagstiftaren och i förlängningen domstolarna att bedöma om regleringen är i enlighet med Sveriges internationella åtaganden.

Migrationsverket vill vidare betona att processen och den prövning som Migrationsverket föreslås göra för att bedöma om återkallelse ska kunna ske på grund av brott som har begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk och som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen, innefattar mycket avancerade och komplexa överväganden för en förvaltningsmyndighet som Migrationsverket. Det rör omfattande brottslighet som inte är alldeles enkel att definiera och begrepp som lämnar ett stort tolkningsutrymme. Genom förslagen skulle Migrationsverket tillföras en ny ärendetyp om återkallelse som i praktiken ligger i skärningspunkten mellan förvaltningsrätt, straffrätt och säkerhetsverksamhet. Det är därför av största vikt, i synnerhet om det alternativa förslaget genomförs, att lagstiftning och förarbeten ger tydlig vägledning och att Migrationsverket ges goda förutsättningar för informationsinhämtning i de enskilda ärendena för att kunna fatta rättssäkra beslut präglad av förutsägbarhet för den enskilde.

Migrationsverket noterar att någon ändring i 27 § medborgarskapslagen inte föreslås och att det inte finns några överväganden rörande om ett ärende om återkallelse av svenskt medborgarskap ska kunna handläggas som ett säkerhetsärende. Som framgår av betänkandet ska Migrationsverket kunna inhämta information från Säkerhetspolisen och det kan inte heller uteslutas att Säkerhetspolisens inställning kan ha betydelse i bedömningen av om ett medborgarskap ska återkallas eller inte. Det bör enligt verkets mening därför övervägas om det finns behov av en ändring i 27 § med innebörden att även ett ärende om återkallelse av svenskt medborgarskap ska kunna handläggas som ett säkerhetsärende.

Migrationsverket vill i övrigt föra fram följande synpunkter som rör specifika delar av förslagen i betänkandet.

Svenskt medborgarskap till följd av felaktig uppgift om föräldraskap (avsnitt 8.3.2)

I utredningen på sid. 162 anges att barn som fått svenskt medborgarskap från födseln men där uppgiften om föräldraskapet visar sig felaktig, inte omfattas av de föreslagna bestämmelserna. Motiven till att denna situation undantas från bestämmelserna om återkallelse får, som det får förstås av betänkandet, vara att regeringen i tidigare förarbeten (prop. 2025/26:78 sid. 24 och 26) uttalat att framtagna av medborgarskap som har förvärvats på felaktiga grunder knappast torde kunna aktualiseras för den som blivit svensk medborgare vid födseln. Av prop. 2025/26:78 går det emellertid inte att utläsa vilka närmare överväganden som lett till regeringens slutsats i denna del.

Som betänkandet anger får det enligt artikel 7.1 f i medborgarskapskonventionen föreskrivas att medborgarskap ska förloras om det under barnets omyndighetstid fastställs att de förutsättningar i den nationella lagstiftningen som föranledde förvärvet *ex lege* av konventionsstatens medborgarskap inte längre är uppfyllda. I den förklarande rapporten till konventionen uttalas att bestämmelsen avser fall där till exempel ett barn förvärvar ett medborgarskap på grund av sitt band till mamman eller pappan men där det senare upptäcks att det inte var den riktiga mamman eller pappan. Då får medborgarskapet återkallas för barnet förutsatt att inte barnet blir statslöst (*Explanatory Report to the European Convention on Nationality*, p 73).

Som förälder och vårdnadshavare till ett barn med svenskt medborgarskap finns möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige enligt reglerna i utlänningslagen. Även om dessa bestämmelser inte skulle vara tillämpliga inträder i många fall uppehållsrätt till följd av artikel 20 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Det förekommer att svenska medborgare bekräftar föräldraskap för barn fött av en person med medborgarskap i tredje land, trots att den svenska medborgaren egentligen inte är biologisk förälder till barnet, i syfte att barnet ska bli svensk medborgare och föräldern som är tredjelandsmedborgare därigenom får möjlighet att stanna i Sverige.

Genom att undanta barn som fått svenskt medborgarskap från födseln men där uppgiften om föräldraskapet visar sig felaktig, från bestämmelserna om återkallelse av medborgarskap, upprätthålls en reglering som i praktiken möjliggör fortsatt handel med svenskt medborgarskap.

Barnets bästa (författningsförslaget)

I författningsförslaget anges att barnets bästa alltid ska beaktas vid beslut om återkallelse av medborgarskap enligt 14 b och c §§ medborgarskapslagen (sid. 38–41). Denna skrivning finns dock inte enligt förslaget i 14 a § samma lag (sid. 37–38). Eftersom barnets bästa bör beaktas vid återkallelse av medborgarskap på samtliga grunder bör en sådan skrivning, för tydlighetens skull, även ingå i 14 a §.

Proportionalitetsbedömningen (avsnitten 8.5.3, 10.6.3 och 11.5.3)

Ett beslut om återkallelse av svenskt medborgarskap måste enligt betänkandet alltid föregås av en proportionalitetsbedömning (sid. 168, 256 och 315).

Enligt utredningen kommer förlusten av det svenska medborgarskapet som regel innebära att personen inte längre har rätt att vistas i landet eller i övriga EU (undantagsregler kan gälla exempelvis för den som också är medborgare i ett annat EU-land). Ett fråntagande av en förälders medborgarskap kan ha stor betydelse för ett barn, till exempel för att föräldern då inte längre har rätt att vistas i landet. (sid. 170, 258 och 318).

Migrationsverket önskar här betona att en återkallelse av ett svenskt medborgarskap för en person som bor och har sin familj i Sverige, inte är att likställa med en utvisning från Sverige med en familjesplittring som följd då grund för annan vistelserätt kan föreligga (jmf EU- domstolens dom i mål C-221/17). Inom ramen för den proportionalitetsbedömning som ska företas i ett ärende om återkallelse av svenskt medborgarskap, bör det i första hand handla om en bedömning av vilka konsekvenser det får för barnet generellt att föräldern inte längre har ett svenskt medborgarskap och – i förekommande fall – unionsmedborgarskap. Likt påtalas av utredningen kan konsekvenserna av återkallelsen av själva medborgarskapet i vissa fall bedömas vara av begränsad betydelse för barnet.

Sekretess (avsnitt 12.4)

Utredningen föreslår att det ska införas en bestämmelse i medborgarskapsförordningen som tydliggör att Migrationsverket får lämna ut uppgifter till och hämta in uppgifter från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vid prövningen i ärenden om återkallelse av svenskt medborgarskap enligt de föreslagna 14 a och 14 b §§ i medborgarskapslagen (sid. 347).

Migrationsverket ställer sig positiv till förslaget. Samtidigt önskar verket framföra att behovet av kompletterande information kan bli relativt omfattande utifrån de komplexa överväganden som bedömningen av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen kan komma att innebära. Av samma skäl kan behovet av att erhålla information som är sekretessbelagd hos brottsbekämpande myndigheter bli större än den bedömning som görs i utredningen (sid. 348).

Enligt utredningen bör uppgiftslämnande rörande uppgifter som enbart omfattas av sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden omfattas av regleringen i 10 kap. 15 a § p 1 OSL. Utredningen motiverar det med att möjligheten att återkalla ett svenskt medborgarskap på grund av viss allvarlig brottslighet skulle kunna leda till att vissa personer avhåller sig från att begå brott liksom att förebygga fortsatt brottslighet i Sverige från den som dömts för sådan brottslighet (sid. 350).

Migrationsverket ifrågasätter att det kommer att vara möjligt att tillämpa 10 kap. 15 a § första stycket p. 1 OSL i detta syfte, när återkallelse på denna grund sker till följd av ett redan lagakraftvunnet brottmålsavgörande.

Av betänkandet framgår vidare att om den uppgift Migrationsverket efterfrågar omfattas av sekretess till skydd för det allmänna, kan det bli aktuellt att tillämpa generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL (sid. 351).

Generalklausulen ska tolkas restriktivt och användas endast som en ventil för omständigheter som lagstiftaren inte kunna förutse (se bl.a. SOU 2024:63, sid.

87). Migrationsverket ställer sig frågande till möjligheten att tillämpa ventilen i den omfattning som behovet i sammanhanget kan komma att medföra.

Ett alternativt förslag om en uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen i ärenden om återkallelse på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen (avsnitt 12.5)

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och för det fall att förslaget om återkallelse av medborgarskap på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen genomförs, förordar Migrationsverket förslaget om en uppgiftsskyldighet i medborgarskapsförordningen som bryter sekretessen mellan Migrationsverket och Polismyndigheten. Genom detta ges Migrationsverket en större möjlighet att kunna erhålla ett fullgott beslutsunderlag.

Ett utlämnande av uppgifter ska enligt förslaget till 7 c § medborgarskapsförordningen föregås av en intresseavvägning hos Polismyndigheten. En uppgift ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Migrationsverket noterar här motsvarande lydelse i 10 kap. 15 a § andra stycket OSL. I förarbetena till 10 kap. 15 a § andra stycket framförde regeringen att möjligheten att avstå från ett utlämnande, när det sker på begäran av en annan myndighet, är avsett att träffa de *undantagsfall där ett utlämnande av en viss uppgift framstod som mycket olämpligt* (prop. 2024/25:180, 43).

Enligt utredningen i nu aktuell lagstiftningsprocess innebär kravet på övervägande skäl att det ger Polismyndigheten ett *förhållandevis stort utrymme att avstå från att lämna ut uppgifter* (sid. 357).

Migrationsverket önskar här ett förtydligande hur kravet på övervägande skäl enligt den föreslagna lydelsen i 7 c § medborgarskapsförordningen förhåller sig till tidigare uttalanden avseende motsvarande krav i sekretesslagstiftningen.

Ekonomiska konsekvenser för Migrationsverket (avsnitt 14.3.1)

Utredningen hänvisar till Migrationsverket och de uppgifter som verket, på begäran av både utrednings- och departementssekreterare lämnade i december 2025 (sid. 373–374). Migrationsverket gör för närvarande ingen ny bedömning av uppgifterna efter att tagit del av slutbetänkandet. Migrationsverket vill samtidigt framhålla att det i detta skede är svårt att fullt ut bedöma de ekonomiska konsekvenserna gällande förslagen då det är svårt att uppskatta hur många ärenden per år det kan komma att röra sig om. Precis som utredningen bedömer (sid. 374), kan verket komma att behöva ytterligare anslag om

förslaget som innebär att återkallelse ska kunna ske på grund brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen genomförs.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Maria Stutzinsky och rättsliga experten Oscar Lehmann. I den slutliga handläggningen har även tillförordnad rättschef Helene Sjövall, rättsliga experten Maria Källberg och enhetschefen för migrationsrättsenhet 2, Susanna Fonsell, deltagit.

Maria Mindhammar